

HZN **a**

glasilo

Broj 9/2021

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

ZAJEDNIČKA
VIZIJA
ZA
BOLJI
SVIJET

NORME ZA CILJEVE
ODRŽIVOG RAZVOJA

SVJETSKI DAN NORMA
14. LISTOPADA 2021.

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 13. 2021.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač: Hrvatski zavod za norme
MB: 1957406
OIB: 76844168802
Sjedište: Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
Telefon: 01/610 60 95
Telefax: 01/610 93 21

Glavni urednik: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik glavnog urednika: Sandra Knežević

Tehnički urednik: Sandra Knežević

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Ivo Andreis, Marina Babić, Melanija Grubić Sutara, Tatjana Majić

Lektura: Ivana Canosa

Grafička priprema: Sandra Knežević

Izlazi: mjesečno

Datum objave: 2021-09-30

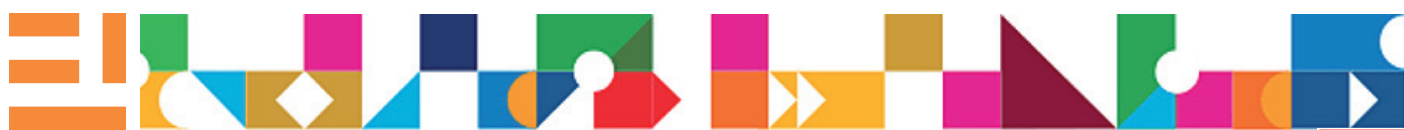
Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Sadržaj 9/2021

Proslov	4
Novosti iz HZN-a	
• 40. obljetnica hrvatskoga vođenja tajništva međunarodnoga IEC-ova pododbora 31J za eksplozivne atmosfere	5
• Tvrtke PA-EL i Centar za mjerenje u okolišu d.o.o. među primjerima uspješne primjene norma na novim mrežnim stranicama CEN-a i CENELEC-a	7
• Održan 2. virtualni okrugli stol „Digitalna pristupačnost od zakona do prakse“	8
• Test primjenjivosti norma za MSP	9
• Članovi Hrvatskog zavoda za norme	10
Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija	
SVJETSKI DAN NORMA 2021.	
• Poruka za Svjetski dan norma 2021.	11
• Interaktivni <i>online</i> događaj “Od globalnog do lokalnog”	12
ISO	
• TEHNOLOGIJA PUTOVANJA: Pet inovacija koje će promijeniti način kako putujete	13
• Sigurnost plaćanja putem trećih strana	15
IEC	
• Sve što ste oduvijek željeli znati o normama niza IEC 61850, a niste se usudili pitati	16
• IEC-ov rad na suzbijanju e-otpada	17
CEN i CENELEC	
• CEN i CENELEC imaju novu mrežnu stranicu	18
• CEN objavio nove smjernice o aplikacijama za zdravlje i wellness kako bi se lakše prepoznale najbolje	20
ETSI	
• ETSI objavio prvi izvještaj granske skupine o integraciji šifriranog prometa, kojom se krajnji korisnici štite od zlonamjernih napada	21

Naslovnica: *Poster povodom Svjetskog dana norma, 14. listopada 2021.*
HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A48)

ISSN 1847-4217

Poštovani čitatelji!

Pred vama je deveti broj službenoga glasila Hrvatskog zavoda za norme u 2021. godini.

Ove godine slavimo četrdesetu obljetnicu međunarodnoga IEC-ova tehničkog pododbora iz multidisciplinarnoga područja zaštite od eksplozije eksplozivne atmosfere u industriji, čije tajništvo vodi Republika Hrvatska. U rubrici Novosti iz HZN-a možete pročitati više o tome. Donosimo i prilog o testu primjenjivosti norma za mala i srednja poduzeća (MSP) koji je izradilo europsko udruženje *Small Business Standards* (SBS) koje predstavlja interese europskih MSP-a u procesu izrade normi te poveznicu putem koje možete pristupiti testu. Kao i u svakom broju na kraju ove rubrike nalazi se tablica u kojoj je dan brojčani prikaz članstva u Hrvatskom zavodu za norme.

U rubrici Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija možete pročitati poruku za Svjetski dan norma 2021. koju potpisuju predsjednici triju glavnih međunarodnih normizacijskih organizacija (IEC, ISO i ITU). I u ovome broju donosimo zanimljive obavijesti iz rada ISO-a, IEC-a, CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Ugodno čitanje!

worldstandardsday.org

40. obljetnica hrvatskoga vođenja tajništva međunarodnoga IEC-ova pododbora 31J za eksplozivne atmosfere

Ove godine slavimo četrdesetu obljetnicu međunarodnoga IEC-ova tehničkog pododbora iz multidisciplinarnoga područja zaštite od eksplozije eksplozivne atmosfere u industriji, čije tajništvo vodi Republika Hrvatska. Treba naglasiti da je ovo jedino područje tehničke normizacije jedne međunarodne organizacije za koje je važna uloga vođenja tajništva dodijeljena Republici Hrvatskoj. Unatoč institucionalnim transformacijama Republika Hrvatska održala je povjerenje Međunarodnoga elektrotehničkog povjerenstva (IEC) i uspješno nastavila vođenje tajništva ovoga važnog međunarodnog tehničkog pododbora IEC/SC 31J, *Classification of hazardous areas and installation requirements*.

IEC-ov pododbor 31J osnovan je 1981. godine. Nekoliko godina ranije tadašnje članice raspravljale su o potrebi osnivanja pododbora koji bi se bavio klasifikacijom ugroženog prostora i instalacijskim zahtjevima za eksplozivne atmosfere. Upravo zahvaljujući vrijednim postignućima profesora Nenada Marinovića i njegovu istraživačkom radu u tom području, pogotovo u rudarstvu koje je tada bilo jedna od najvažnijih industrijskih grana, Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo (*International Electrotechnical Commission*, IEC) odlučilo je da se tajnikom novoosnovanoga pododbora 31J imenuje profesor Marinović koji je tajništvo vodio iz Zagreba, tada iz S-Komisije koja je djelovala kao stručna podorganizacija Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM), a nakon 2002. godine iz Ex-Agencije u kojoj je profesor Marinović bio ravnatelj. U to je vrijeme glavni zadatak ovoga pododbora bio rad na izradi norme za klasifikaciju prostora ugroženih eksplozivnom atmosferom plinova i para te normiranje zahtjeva za električne instalacije, održavanje i popravak opreme namijenjene prostorima ugroženim eksplozivnom atmosferom. Nakon umirovljenja profesora Marinovića 2003. godine mjesto tajnika IEC-ova pododbora 31J preuzima gospodin Vinko Rašuo koji je tajništvo vodio također iz Ex-Agencije do svoje preuranjene smrti 2005. godine. Iste godine za tajnika je imenovan Marino Kelava, tadašnji zaposlenik Ex-Agencije. Odlaskom gospodina Kelave iz Ex-Agencije u Fiditas d.o.o. 2017. godine Ex-Agencija otkazuje daljnje sudjelovanje u radu tajništva IEC/SC 31J. Hrvatski zavod za norme počinje pregovore o suradnji s tvrtkom Fiditas d.o.o. koja je vrlo brzo okupila domaće stručnjake iz područja protueksplozijske zaštite te pokazala zrelost i stručne kapacitete za preuzimanje tajništva.

Kako se radi o usko specijaliziranom području tehnike, poslove tajništva ovog pododbora u kolovozu 2017. godine Hrvatski zavod za norme povjerio je tvrtki Fiditas d.o.o. iz Zagreba čiji djelatnici Marino Kelava (tajnik) i Berislav Prpić (asistent tajnika) odrađuju najveći dio poslova povezanih s vođenjem tajništva i koordinacijom međunarodnih timova i radnih skupina zaduženih za izradu IEC-ovih norma iz područja protueksplozijske zaštite.

Tvrtka Fiditas d.o.o. u međuvremenu je svojim kvalitetnim radom osigurala status certifikacijske kuće i nacionalnoga predstavnika pri IECEx međunarodnom sustavu za ocjenjivanje sukladnosti u području protueksplozijske zaštite i europskoga prijavljenog tijela za Direktivu 2014/34/EU (ATEX 114). Također, tvrtka Fiditas d. o. o. nalazi se u bazi ovlaštenih laboratorija Američke obalne straže za ispitivanje i certifikaciju Ex opreme prema njihovim strogim kriterijima.

Članstvo IEC-ova pododbora SC 31J trenutno broji ukupno 43 države svijeta i brine o ukupno šest IEC-ovih norma te 2 nova projekta koji će postati nove međunarodne norme:

- IEC 60079-10-1, *Explosive atmospheres – Part 10-1: Classification of areas – Explosive gas atmospheres (Eksplozivne atmosfere – Dio 10-1: Klasifikacija ugroženih prostora – Eksplozivne atmosfere plinova)*
- IEC 60079-10-2, *Explosive atmospheres – Part 10-2: Classification of areas – Explosive dust atmospheres (Eksplozivne atmosfere – Dio 10-2: Klasifikacija ugroženih prostora – Eksplozivne atmosfere prašina)*
- IEC 60079-13, *Explosive atmospheres – Part 13: Equipment protection by pressurized room “p” and artificially ventilated room “v” (Eksplozivne atmosfere – Dio 13: Vrsta zaštite opreme prostorije pod nadtlakom „p“ i prisilno ventilirane prostorije „v“)*
- IEC 60079-14, *Explosive atmospheres – Part 14: Electrical installations design, selection and erection (Eksplozivne atmosfere – Dio 14: Projektiranje, odabir i izvođenje električnih instalacija)*
- IEC 60079-17, *Explosive atmospheres – Part 17: Electrical installations inspection and maintenance (Eksplozivne atmosfere – Dio 17: Pregled i održavanje električnih instalacija)*
- IEC 60079-19, *Explosive atmospheres – Part 19: Equipment repair, overhaul and reclamation (Eksplozivne atmosfere – Dio 19: Popravak, obnova i pregradnja opreme)*
- Novi projekt (WG1): *Electrical installations design, selection, erection and inspection in underground mines susceptible to firedamp*
- Novi projekt (WG2): *Portable and personal equipment*

Navedene međunarodne norme (IEC) prihvaćene su i objavljene kao hrvatske norme. Naime, u Republici Hrvatskoj osnovan je zrcalni tehnički odbor HZN/TO E31/PO 31J, *Eksplozivne atmosfere; Razredba zona opasnosti i instalacijski zahtjevi* čiji članovi uspješno prate rad navedenoga međunarodnog pododbora. Predsjednik je hrvatskoga zrcalnog tehničkog odbora HZN/TO E31/PO 31J gospodin Marino Kelava, a tehnički tajnik gospodin Tomislav Šolc, viši stručni savjetnik za normizaciju u području energetske elektrotehnike. Više informacija o hrvatskim normama i projektima dostupno je putem mrežne stranice HZN-a, [Katalog hrvatskih norma](#).

Eksplozivne atmosfere neizbježan su element u širokom spektru industrijskih postrojenja, što uključuje proizvodnju, transport i skladištenje nafte i plina, rafinerije nafte, petrokemijska postrojenja, obradu otpadnih voda, elektrane na fosilna goriva, bioplina i biomasa, farmaceutska industrija, rudarstvo, prehrambenu industriju, tiskarska postrojenja, pogone za istraživanje i razvoj, proizvodnju cementa, bušaća i proizvodne platforme, kemijsku industriju, željezare, brodogradilišta, drvnu industriju, lakirnice i razne druge.

Tajništvo IEC-ova pododbora 31J izravno sudjeluje u izradi norma koje se primjenjuju u cijelom svijetu i time doprinosi održavanju zadovoljavajuće razine sigurnosti te smanjenju rizika od eksplozije u industriji na globalnome tržištu. Ovi rizici su prepoznati, ali nažalost eksplozije se i dalje događaju, zbog čega je u većini država područje zaštite od eksplozije eksplozivne atmosfere zakonski uređeno.

U državama članicama EU-a, kao i većini ostalih, zakonska je obveza vlasnika postrojenja u kojima se upotrebljavaju zapaljive tvari, koje mogu formirati eksplozivnu atmosferu, provesti i dokumentirati procjenu rizika od eksplozije u odgovarajućoj i propisanoj formi, pri čemu se upotrebljavaju upravo norme iz područja rada IEC-ova pododbora 31J. U postrojenjima u kojima se upotrebljavaju zapaljive tvari koje mogu tvoriti eksplozivnu atmosferu potrebno je prije svega odrediti zone opasnosti od eksplozije i izraditi prateću dokumentaciju s klasifikacijom ugroženog prostora sukladno posljednjim izdanjima IEC 60079-10-1 (HRN EN IEC 60079-10-1:2021) i IEC 60079-10-2 (HRN EN 60079-10-2:2015). Osim navedenog, potrebno je ocijeniti sukladnost električnih instalacija s normom IEC 60079-14 (HRN EN 60079-14:2014) i provjeriti ispunjenost zahtjeva za održavanje sukladno normi IEC 60079-17 (HRN EN 60079-17:2014) s opsegom proširenim na neelektričnu opremu i sklopove opreme (eng. *Assemblies*) sukladno primjenjivim ISO/IEC/EN normama i IECEx dokumentima. Ovo su samo temeljni koraci koje je potrebno poduzeti kako bi se rizici od eksplozije u takvim postrojenjima zadržavali na zadovoljavajuće niskoj razini. Više informacija o radu IEC/SC 31J i protueksplozijskoj zaštiti u industriji možete pronaći na stranicama tajništva – www.fiditas.com.

Za kraj, našem tajništvu IEC/SC 31J upućujemo iskrene čestitke za ovu obljetnicu te želimo nastavak uspješnog rada i suradnje s Hrvatskim zavodom za norme i u budućnosti!

Priredili: Marino Kelava i Igor Božičević

Fiditas
explosion safety solutions

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

Tvrtke PA-EL i Centar za mjerenje u okolišu d.o.o. među primjerima uspješne primjene norma na novim mrežnim stranicama CEN-a i CENELEC-a

Europske organizacije za normizaciju CEN i CENELEC obratile su se svojim članovima s namjerom da na svojoj novoj mrežnoj stranici pokrenutoj početkom rujna 2021. predstave mala i srednja poduzeća (MSP), koja aktivno sudjeluju u normizacijskim procesima. Među primjerima uspješne primjene norma nalaze se i dva mala i srednja poduzeća (MSP) iz Hrvatske.

Svoja pozitivna iskustva u primjeni norma iznijeli su gospodin Stjepan Pavliša, direktor tvrtke PA-EL, koja je jedna od vodećih tvrtki u Hrvatskoj i regiji u području projektiranja, proizvodnje opreme, izvođenja i održavanja sustava katodne zaštite i gospodin Boris Smiljanić, direktor Centra za mjerenja u okolišu d.o.o., jedne od vodećih tvrtki za neovisna ispitivanja i procjene elektromagnetskih polja u Hrvatskoj.

Predstavnici ovih tvrtki istaknuli su prednosti koje je primjena norma donijela njihovu poslovanju i pozicioniranju tvrtki na tržištu. Također, istaknuli su prednosti koje im donosi članstvo u Hrvatskome zavodu za norme (HZN) jer već dulji niz godina sudjeluju u radu više tehničkih odbora HZN-a.

Predstavljanja navedenih hrvatskih tvrtki dostupna su na poveznici:

<https://www.cencenelec.eu/get-involved/small-and-medium-enterprises-smes/smes-and-standards/success-stories-and-best-practices/>

The screenshot shows the CEN-CENELEC website interface. At the top, there are navigation links: 'About CEN', 'About CENELEC', 'Contact Us', 'Search Standards', and 'MY EXPERT AREA'. Below this is a main navigation bar with 'EUROPEAN STANDARDIZATION', 'GET INVOLVED', 'AREAS OF WORK', and 'NEWS AND EVENTS'. The main content area features a profile for 'PA-EL (HR) - Electrotechnical Manufacturing' with a photo of Stjepan Pavliša. A quote from him reads: "Application of standards has opened up a door to international markets for PA-EL. This particularly applies to standards for electrotechnical equipment and products, standards for the qualification of construction contractors, and standards for maintenance of buildings in use." Below the quote, it identifies him as 'Stjepan Pavliša, Founder of PA-EL, and user of EN 13509:2003 'Cathodic protection measurement techniques''. At the bottom of the page, there are social media links, a footer with copyright information, and a 'Receive website news notifications' section with a 'Subscribe to our "On the spot!"' button. The PA-EL logo is visible on the right side.

Centre for environmental measurements (HR) - Electromagnetic fields testing

"We quickly understood the importance of standards for our business in the field of measurements and electromagnetic fields. Working in international standard-making committees help us quickly gather new **knowledge** and make useful **contacts** for our company. Moreover, dedicating part of our time to standardization helps us fulfil our social responsibility and purpose: the preventive protection of people and environment from electromagnetic fields."

Boris Smiljanić
Manager of the Centre for Environmental Measurements, and user of EN 50413:2019 'Basic standard on measurement and calculation procedures for human exposure to electric, magnetic and electromagnetic fields'

Priredila: Danijela Novota Krajnović

Održan 2. virtualni okrugli stol „Digitalna pristupačnost od zakona do prakse“

Drugi okrugli stol pod nazivom *Digitalna pristupačnost od zakona do prakse* održan je 22. rujna 2021. godine putem videokonferencijskog sustava Državne škole za javnu upravu. Okrugli stol organizirao je Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva (SDURDD) u suradnji s povjerenikom za informiranje, krovnim nacionalnim organizacijama osoba s invaliditetom i Državnom školom za javnu upravu.

Cilj okruglog stola bio je predstaviti rezultate rada udruga, tijela javnog sektora i tijela zaduženih za provedbu i praćenje Zakona u području digitalne pristupačnosti i osigurati platformu za razmjenu iskustava, mišljenja i prijedloga za njezino unaprjeđenje koje će omogućiti veću uključivost hrvatskog društva

Program okruglog stola, putem videokonferencijskog sustava Državne škole za javnu upravu, pratilo je 220 sudionika, među kojima su bili i djelatnici Hrvatskoga zavoda za norme.

Svojim su pozdravnim govorima gospodin Bernard Gršić, državni tajnik iz Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva, dr. sc. Zoran Pičuljan, povjerenik za informiranje i Rudolf Vujević, ravnatelj Državne škole za javnu upravu pozvali sudionike da podijele svoje ideje, komentare i prijedloge o digitalnoj pristupačnosti. U okviru Konferencije o budućnosti Europe omogućeno je svim građanima da pridoesu oblikovanju europske zajedničke budućnosti. Prijedlozi se mogu slati i na e-poštom: pristupacnost@rdd.hr.

Također su podsjetili da su od 23. rujna 2021. godine sva tijela javnog sektora dužna početi primjenjivati Zakon o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora Republike Hrvatske i na svoje mobilne aplikacije.

Događaj je omogućio raspravu o značenju digitalne pristupačnosti prije svega za osobe s invaliditetom, ali je prof. dr. Marko Tadić s Filozofskog fakulteta skrenuo pozornost i na potrebu višejezične dostupnosti informacija i usluga kojima se koriste tijela javne vlasti i MSP-ovi.

Veliki doprinos boljem razumijevanju poteškoća s kojima se susreću osobe s invaliditetom bile su prezentacije koje su održali Katarina Strunjak iz Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske – SOIH, Bruno Tot iz Hrvatskog saveza slijepih te Zdravka Baštijan i Tea Domin iz Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih.

Katarina Strunjak provela je istraživanje o pristupačnosti mrežnih stranica godinu dana nakon implementacije Zakona, kroz koje je utvrdila osnovne probleme s kojima se susreću osobe s motoričkim poremećajima prilikom pregledavanja mrežnih sadržaja: presitan font, malena područja za upisivanje teksta ili obilježavanja željene funkcije, neprilagođenost upravljanja sustavom putem pomoćnih uređaja, nerazumljivost, nepreglednost, vremensko ograničenje, automatsko listanje sadržaja te *drag and drop* funkcije. Kao prijedlozi za poboljšanje navedeni su: mogućnost glasovnih naredbi, smanjenje sigurnosnih opcija ograničenih vremenom te sažetost sadržaja, bez razvlačenja ili preklapanja teksta.

Bruno Tot prikazao je realno kroz interaktivnu prezentaciju zašto je slabovidnim i slijepim osobama izuzetno važna mogućnost vraćanja na glavni sadržaj te je istaknuo da je najvažniji zadatak poslužitelja poštivati Carnetove smjernice za prilagodbu stranice. Nije potrebno implementirati čitač stranice jer slabovidne i slijepe osobe uglavnom imaju svoje čitače.

Zdravka Baštijan i Tea Domin predstavile su platformu *Slavica* (www.slavica.com.hr) koja se temelji na tehnologiji Web RTC (*Web Real-Time Communication* – komunikacija u stvarnom vremenu putem interneta). Platforma *Slavica* olakšava gluhim i nagluhim osobama uključivanje u društvo te veću pristupačnost informacija jer omogućava prevođenje/tumačenje na hrvatski znakovni jezik na daljinu.

Gospodin Alen Petričević iz Ministarstva poljoprivrede predstavio je mobilnu aplikaciju *HRana* kao rezultat suradnje Agencije za komercijalnu djelatnost i Ministarstva poljoprivrede. Svrha je ove aplikacije pravovremeno obavještanje javnosti o povučeni proizvodima i u narednom je periodu u planu dodatna prilagodba zahtjevima osoba s invaliditetom.

Dr. sc. Tamara Horvat iz Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva istaknula je koje su sve edukacije organizirane te koje će biti održane do kraja ove godine. U tijeku je izrada Nacionalnog plana za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom od 2021. do 2027. godine kao i Akcijskog plana za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom od 2021. do 2024. Također je pokrenuta procedura prijevoda europske norme EN 301549:2015, *Accessibility requirements suitable for public procurement of ICT products and services in Europe* na hrvatski jezik. Prijevod će osigurati Hrvatski zavod za norme u okviru trećeg ciklusa *Projekta prevođenja harmoniziranih norma 2021./2022.*

Gospodin Marko Kovačić iz Ureda povjerenika za informiranje govorio je o primjeni Zakona o pristupačnosti u tijelima javnog sektora te definirao tko je obvezan provoditi Zakonske odredbe, a koja tijela nisu dužna primjenjivati Zakon.

Radi procjene Direktive o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora dostupan je upitnik na svim službenim jezicima EU-a na stranici https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_hr

Upitnik i savjetovanje biti će otvoreno do 25. listopada 2021. godine te se pozivaju svi zainteresirani da se aktivno uključe.

Osim ovog upitnika za koji je potrebna registracija, objavljena je i kraća i lako čitljiva verzija koja je dostupna svima, uključujući i osobe s kognitivnim teškoćama.

Gospodin Petar Reič iz Omogura istaknuo je kako je potrebno iskoristiti potencijal domaćih stručnjaka koji mogu doprinijeti razvoju alata za digitalnu pristupačnost.

Zaključno je istaknuta važnost implementacije dostupnih alata za digitalnu pristupačnost. Iako nema primjera savršene platforme, cilj je kontinuirana komunikacija s obveznicima Zakona o pristupačnosti, kontinuirana suradnja s udrugama osoba s invaliditetom i kontinuirana komunikacija prema građanima.

Priredila: Marina Babić

Test primjenjivosti norma za MSP

Milijuni poduzeća, od kojih su velika većina mala i srednja poduzeća (MSP) svakodnevno se služe normama i primjenjuju ih. Stoga je važno da su norme primjenjive i ispunjavaju potrebe MSP-a, odnosno da predstavnici MSP-a aktivno sudjeluju u izradi normi. Međutim, u nekim slučajevima, MSP premalo je zastupljen u normizacijskim aktivnostima. Stoga se i primjenom Uredbe (EU) br. 1025/2012 o europskoj normizaciji želi poboljšati zastupljenost i sudjelovanje MSP-a u procesima europske i međunarodne normizacije. Kako bi motivirali MSP, europske organizacije za normizaciju i druge interesne skupine, uz podršku Europske komisije provode niz inicijativa s

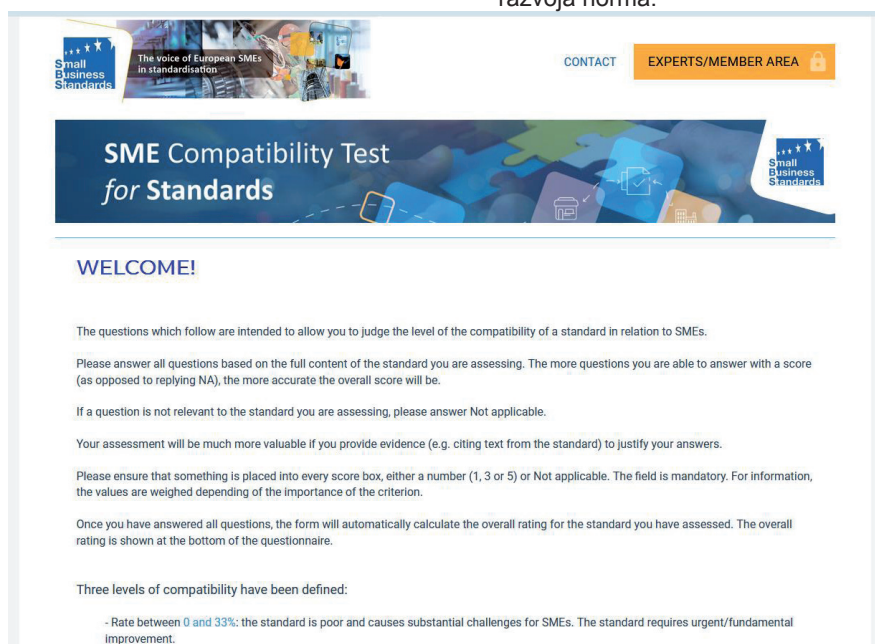
ciljem da interesi MSP-a budu na odgovarajući način zastupljeni tijekom razvoja, izrade i posuvremenjivanja normi. Jedna od tih inicijativa izrada je testa primjenjivosti norma za MSP, koji je izradilo europsko udruženje *Small Business Standards (SBS)* koje predstavlja interese europskih MSP-a u procesu izrade normi.

Metodologija testa temelji se na dokumentu *CEN-CENELEC Guide 17:2010, Upute za pisanje norma uzimajući u obzir potrebe mikro, malih i srednjih poduzeća* koje piscima norma daje usmjerenje, savjet i preporuke o tome kako uzimati u obzir potrebe MSP-a tijekom procesa razvoja norma.

Test se može ispunjavati u bilo kojoj fazi života norme te je primjenjiv na sve norme, neovisno radi li se o međunarodnim (ISO i IEC), europskim (CEN, CENELEC, ETSI) ili nacionalnim normama. Nakon završetka testa automatski se izračunava ukupna ocjena primjenjivosti određene norme za MSP (slika 1), a definirane su tri razine primjenjivosti: između 0 i 33% - norma treba značajne korekcije da bi bila primjenjiva za MSP; između 34 i 66% - norma treba manja poboljšanja da bi bila primjenjiva za MSP; između 67 i 100% - norma je primjenjiva za MSP.

Testu primjenjivosti norma za MSP možete pristupiti [ovdje](#). Ova metoda procjene posuvremenjivat će se u skladu s iskustvima korisnika, a svoje prijedloge i komentare možete poslati na: <https://www.sbs-sme.eu/contact>.

Više informacija o aktivnostima Hrvatskoga zavoda za norme (HZN) za MSP dostupno je u *Kutku za MSP* ili putem e-pošte: mzp@hzn.hr

Slika 1: Uvodna stranica i rezultat testa primjenjivosti norme za MSP

Priredila: Danijela Novota Krajnović

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih članova i članova promatrača HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluku do kraja srpnja 2021. godine. Tablica Članovi Hrvatskog zavoda za norme identična je tablici objavljenoj u prethodnom broju HZN e-glasila jer od 15. srpnja 2021. godine nije bilo promjena.

Tablica – Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2021-02-18	2021-07-15
Članovi promatrači		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	6	5
Fizičke osobe	1	1
Ukupno članova promatrača	7	6
Redoviti članovi		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	148	146
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove i slično	19	19
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore ili udruge	6	6
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva	7	8
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – škole	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – fakulteti	19	20
Fizičke osobe – pojedinci	20	21
Obrt – fizičke osobe	3	3
Tijela državne uprave	26	25
Ukupno redovitih članova	250	250
Ukupno članova HZN-a	257	256

HZN

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

ZAJEDNIČKA VIZIJA ZA BOLJI SVIJET

Norme za ciljeve održivog razvoja

Svjetski dan norma, 14. listopada 2021.

Sa zadovoljstvom najavljujemo pokretanje višegodišnje kampanje razvijene u bliskoj suradnji IEC-a, ISO-a i ITU-a s ciljem da se međunarodne norme prihvate kao alati u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja.

Poruka IEC-a, ISO-a i ITU-a

Ciljevi održivog razvoja (SDG), koji su usmjereni rješavanju društvenih nejednakosti, razvoju održivog gospodarstva i usporavanju klimatskih promjena, izrazito su ambiciozni. Za njihovo ostvarenje nužna je suradnja brojnih javnih i privatnih partnera te upotreba svih dostupnih alata, uključujući međunarodne norme i ocjenu sukladnosti.

Žestoka borba s pandemijom koja ne jenjava pokazala je da je apsolutno nužno raditi na ciljevima održivog razvoja na način koji uključuje sve interesne strane, kako bi naše društvene zajednice bile snažnije, otpornije i pravičnije. Povodom današnje obljetnice molimo vas da nam se pridružite u misiji koja potvrđuje važnost ciljeva održivog razvoja pri obnovi za veću otpornost na buduće katastrofe (*Building Back Better*). U tim nastojanjima norme su važnije nego ikad prije.

Čitav sustav normi izgrađen je na suradnji. On svjedoči o snazi suradnje i uvjerenju da smo, kao što je cjelina veća od zbroja njezinih dijelova, snažniji kad smo udruženi. Zajedničkim radom dajemo ljudima rješenja iz stvarnog svijeta kako bi se mogli izravno sučeliti s izazovima održivosti.

U tom duhu, Svjetskim danom norma započinjemo višegodišnje putovanje kojim ćemo prikazati brojne načine na koje međunarodne norme pridonose uspjehu ciljeva održivog razvoja.

Normama za ciljeve održivog razvoja i našom 'zajedničkom vizijom za bolji svijet', ujedinjeni ćemo raditi na ubrzanju ostvarenja Agende 2030.

YINBIAO SHU

predsjednik IEC-a

EDDY NJOROGÉ

predsjednik ISO-a

HOULIN ZHAO

glavni tajnik ITU-a

(priredila: Dragica Rapo Hercigonja; prijevod: Tatjana Majić)

Interaktivni online događaj “Od globalnog do lokalnog”

Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO), Europski odbor za normizaciju (CEN) i Austrijski institut za norme (ASI) udružuju snage u organizaciji online skupa širokog karaktera kojim će se istražiti strateška važnost usklađivanja regionalne normizacije s međunarodnim kontekstom i raspravljati o njezinu budućem razvoju.

PROGRAMME

ISO **cen** **AUSTRIAN STANDARDS**

From global to local: Joining forces to help global standards create local impact
11 October 2021 - Online

#StandardsGlobal2Local

U današnjem svijetu problemi su u sve većoj mjeri globalni, pa zahtijevaju suradnju između različitih razina: međunarodne, regionalne i nacionalne/lokalne. Na skupu, na kojem će sudjelovati stručnjaci na rukovodećim položajima i normizacijski stručnjaci, istražiti će se zašto je model suradnje između ISO-a i CEN-a u obliku Bečkog sporazuma uspješan u omogućavanju takve suradnje. Nadalje, skup će biti i forum za predstavljanje raznih modela i perspektiva suradnje u drugim regijama svijeta i raspravu o njima, uključujući primjere najbolje prakse članova ISO-a u primjeni međunarodnih normi na nacionalnoj razini.

Bečki sporazum, koji ove godine obilježava 30. godišnjicu, godinama osigurava prihvaćanje i primjenu međunarodnih normi u Europi, podupirući jedinstveno tržište i pridonoseći svjetskoj trgovini izbjegavanjem udvostručavanja.

CEN, ISO i ASI pozivaju vas da planirate sudjelovanje na ovome interaktivnom online skupu i nadaju se da ćete mu se pridružiti i pridonijeti razgovoru o ovoj važnoj temi.

KONTAKT

CEN/CENELEC

media@cencenelec.eu

VRIJEME ODRŽAVANJA

11. listopada 2021. (11:30 - 14:30 po srednjoeuropskom vremenu)

MJESTO ODRŽAVANJA

interaktivni online događaj (poveznica će biti objavljena naknadno)

JEZIK

engleski

TKO MOŽE SUDJELOVATI

otvoreno za sve

Izvor: <https://www.worldstandardsday.org/contents/posts/events/from-global-to-local.html>

(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

TEHNOLOGIJA PUTOVANJA

Pet inovacija koje će promijeniti način kako putujete

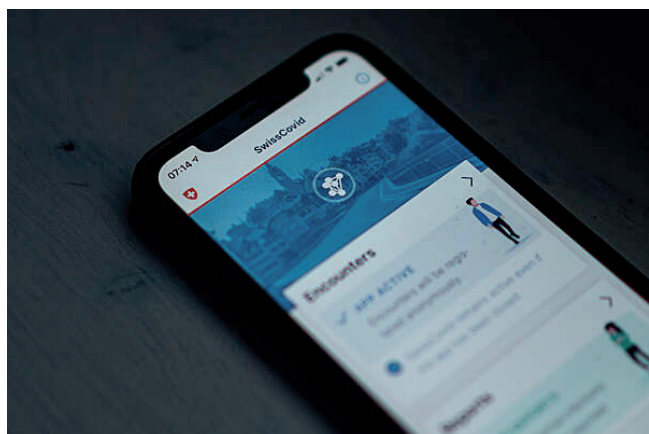
Sjećate li se dana kada smo u automobilu otvarali karte veličine plahte, a putovanja rezervirali putem agencije? Ne sjeća se ni većina drugih ljudi. Tehnologija je već prije pandemije bolesti COVID-19 unijela revoluciju u svijet putovanja, a ona je sada, sa sve većom digitalizacijom, još brža. Od virtualnih putovanja do fotografije dronom, nova tehnologija nastavlja mijenjati način na koji doživljavamo putovanja i turizam.

U turističkoj i ugostiteljskoj djelatnosti sve se više primjenjuje tehnologija kojom se poboljšava korisnički doživljaj i sigurnost putnika. ISO norme podržavaju velik dio promjena koje pokreće tehnologija. S pojavom inovacija promijenio se i korisnički doživljaj u svakoj fazi putovanja, osobito u pogledu sigurnosti. U nastavku je pet naših najvažnijih inovacija koje će promijeniti način na koji putujete.

ZDRAVA PUTOVANJA

Zemlje počinju otvarati granice za turiste, pa nastoje uskladiti alate za zajedničko suzbijanje pandemije bolesti COVID-19. Jedan od njih obuhvaća aplikacije koje su priznate i smatraju se pouzdanim u svim regijama.

Primjer su aplikacije za praćenje bolesti COVID-19. [ISO/TS 82304-2, Health software – Part 2: Health and wellness apps – Quality and reliability](#) tehnička je specifikacija koja objedinjuje smjernice i zahtjeve koje su donijele brojne lokalne i nacionalne zdravstvene organizacije širom svijeta kako bi se osiguralo da su aplikacije sigurne, pouzdane i djelotvorne.

Smjernice, koje je Europska unija preporučila u [europskom skupu alata za aplikacije](#) za praćenje bolesti COVID-19 kojim se “izdvajaju kvalitetne i pouzdane zdravstvene aplikacije”, daju skup specifikacija dogovoren na međunarodnoj razini za procjenu mobilnih aplikacija pomoću metodologije bodovanja kojom se aplikacijama dodjeljuje oznaka na temu ‘semafora’. Na temelju te oznake korisnici i zdravstveni radnici mogu ih lako usporediti.

PREKRASNO ISKUSTVO PUTOVANJA

Davno je prošlo vrijeme kada smo skupljali pečate u putovnici (uzdah), a njihov pregled trajao je gotovo kao i let. Strojno čitljive putovnice znače ne samo brži pregled nego i točniju identifikaciju u odnosu na imigracijske baze podataka i popise praćenih ili nepoželjnih osoba. Kako bi se osiguralo da ispunjavaju zahtjeve međunarodnih propisa, standardizirane su prema dokumentu Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (ICAO) [Document 9303](#).

U normi [ISO/IEC 18745-1, Test methods for machine-readable travel documents \(MRTD\) and associated devices – Part 1: Physical test methods for passport books \(durability\)](#), službenoj pratećoj normi uz taj dokument, definira se što je potrebno da bi putovnica bila sukladna. Norma, izrađena u suradnji s Međunarodnim elektrotehničkim povjerenstvom (IEC), nužna je za ispunjavanje zakonskih zahtjeva. U njoj se detaljno navodi kako provesti djelotvorna ispitivanja trajnosti i otpornosti strojno čitljivih putovnica na upotrebu i protek vremena.

OSTANIMO ZAŠTIĆENI

Biometrija je vrlo djelotvoran alat za provjeru identiteta na svim vrstama graničnih prijelaza, osobito na aerodromima. Tehnologija prepoznavanja već se primjenjuje u nekim hotelima: za ulazak u sobu skenira se mrežnica ili otisak prsta. Zbog svoje korisnosti sve se više upotrebljava, pa je nužno pobrinuti se da bude sigurna.

Opasnosti za biometrijske sustave mogu biti u obliku tzv. „napada biometrijskim lažnim predstavljanjem“ (*presentation attacks*), pri kojima se pokušava prevariti sigurnosni sustav tako što mu se predstavljaju predmeti s kopiranim ili krivotvorenim biometrijskim karakteristikama.

Niz normi [ISO/IEC 19989](#), *Information security – Criteria and methodology for security evaluation of biometric systems* pomaže u zaštiti od takvih napada. Služi kao poveznica između norme [ISO/IEC 19792](#), kojom se definiraju načela procjene biometrijskih proizvoda i sustava, te niza normi [ISO/IEC 15408](#) i norme [ISO/IEC 18045](#), kojima se definiraju kriteriji i zahtjevi u pogledu metodologije procjene sigurnosti. Niz [ISO/IEC 19989](#) uključuje dijelove koji obuhvaćaju opći okvir za procjenu sigurnosti biometrijskih sustava te zahtjeve i preporuke u pogledu izvedbe biometrijskog prepoznavanja i otkrivanja napada biometrijskim lažnim predstavljanjem.

JEDNOSTAVNE REZERVACIJE

Jeste li ikad rezervirali let kod jedne aviokompanije, a našli se u zrakoplovu druge? Jeste li ikad imali vezane letove više avioprijevoznika, ali su oni bili prikazani zajedno, kao da se radi o jednom prijevozniku? Razlog je djelotvoran prijenos i razmjena podataka, poznati i kao koncept jedinstvenog sučelja (*Single Window*).

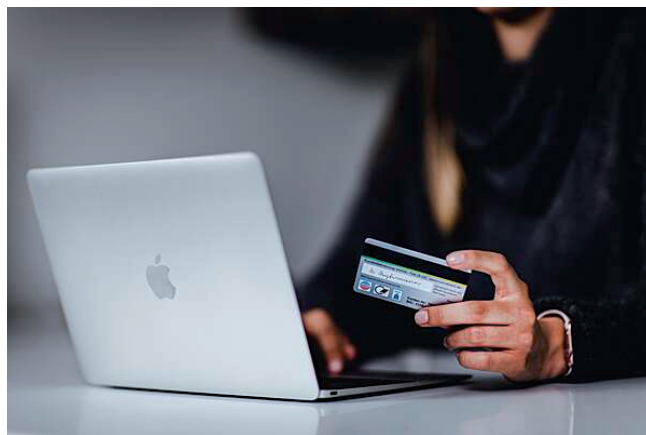
Koncept jedinstvenog sučelja intenzivno se upotrebljava u međunarodnoj trgovini radi usklađivanja carinskih postupaka. Upotrebljava se i za putnike. Ono što toj tehnologiji omogućuje da funkcionira tako glatko svugdje u svijetu razne su druge tehnologije zahvaljujući kojima se podaci mogu upotrebljavati na različitim platformama putem zajedničkog međunarodnog jezika.

One su definirane u nizu normi [ISO/IEC 19505](#), *Information technology – Object Management Group Unified Modeling Language (OMG UML)* i normi [ISO/IEC 19503](#), *Information technology – XML Metadata Interchange (XMI)*.

ONLINE KORISNIČKE RECENZIJE

Odabir hotela ili putovanja ponekad se čini kao lutrija. Zato online korisničke recenzije imaju sve veću ulogu u odlukama o rezervaciji. No, kako možemo biti sigurni da su recenzije autentične, tj. da ih nije namjestio sam pružatelj usluge?

Normom [ISO 20488](#), *Online consumer reviews – Principles and requirements for their collection, moderation and publication* koja je namijenjena mrežnim stranicama za recenzije i turističkim organizacijama, daju se zahtjevi za djelotvorno upravljanje stranicama s korisničkom recenzijama i preporuke za povećanje povjerenja korisnika i zaštitu dobavljača od zlonamjernih recenzija.

Norma odražava najbolju međunarodnu praksu kroz čitav proces, od prikupljanja preko odobravanja do objave recenzija, pa pomaže tvrtkama da povećaju povjerenje korisnika u online recenzije, zaštite dobavljače od zlonamjernih recenzija i poboljšaju kvalitetu proizvoda i usluga.

Sve te norme, i mnoge druge, mogu se nabaviti kod nacionalnog člana ISO-a ili putem mrežne trgovine ISO Store.

Izvor: <https://www.iso.org/news/ref2710.html>

(priređila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

Sigurnost plaćanja putem trećih strana

Upravo je objavljena nova norma.

Kako se plaćanje sve manje vrši gotovinom, a sve više internetskim financijskim transakcijama, raste primjena pružatelja platnih usluga - trećih strana (*third-party payments*, TPP) kao što je PayPal. Iako je takvo plaćanje praktično, njegova sve veća primjena neizbježno donosi sve veće sigurnosne rizike. Upravo je objavljena nova norma za informacijske sustave koji osiguravaju usluge TPP-a kako bi se olakšao siguran razvoj te tehnologije.

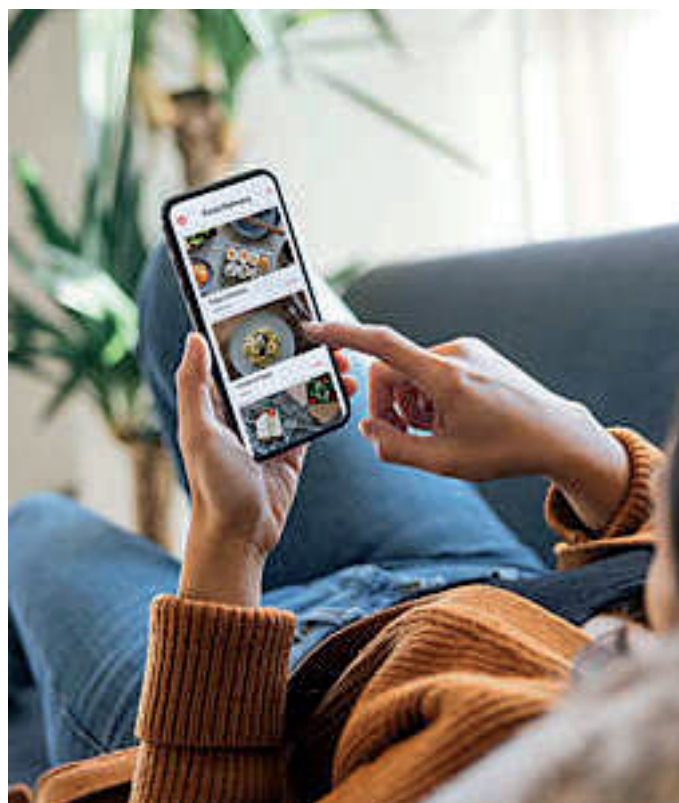
TPP omogućuje trgovcima da primaju online uplate, a da ne moraju imati poslovni račun u banci. No, što se tiče sigurnosti, postojanje posrednika povećava rizik prevare u obradi plaćanja.

Normom [ISO 23195](#), *Security objectives of information systems of third-party payment services* daje se popis naziva i definicija dogovoren na međunarodnoj razini, dva logička strukturalna modela i popis sigurnosnih ciljeva. Da bi norma bila maksimalno primjenjiva, logički strukturalni modeli, imovina, opasnosti i sigurnosni ciljevi koji se u njoj navode temelje se na praksi.

Norma će biti korisna dopuna mjerama koje pružatelji usluga TPP-a trajno provode kako bi smanjili rizik prevara u plaćanjima.

Normu ISO 23195 izradio je pododbor [SC 2](#), *Financial services, security* tehničkog odbora ISO/TC 68, *Financial services*. Tajništvo pododbora ISO/TC 68/SC 2 vodi [BSI](#), član ISO-a iz Ujedinjenog Kraljevstva.

Norma se može nabaviti kod nacionalnog člana ISO-a ili putem mrežne trgovine ISO Store.

Izvor: <https://www.iso.org/news/ref2698.html>
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

Sve što ste oduvijek željeli znati o normama niza IEC 61850, a niste se usudili pitati

Jedan od ključnih događaja koji organizira tvrtka *Smart Grid Forum*, 'Tjedan IEC 61850 2021.' (*IEC 61850 Week 2021*), održat će se virtualnim putem od 18. do 22. listopada 2021. godine. *Smart Grid Forum* tvrtka je za organizaciju skupova specijalizirana za skupove na kojima se rukovodeći stručnjaci obavještavaju o događajima i trendovima u sektoru pametnih elektroenergetskih mreža (*smart grids*).

Svrha je ovogodišnjeg programa pomoći elektroprivrednim poduzećima u upravljanju programima uvođenja sustava prema normama niza IEC 61850, a ključna mu je tema 'zamjena umjesto održavanja', s obzirom da zamjena postaje važan dio njihovih strategija. Radionica prije konferencije pružit će praktične smjernice o specifikacijama, a na glavnoj trodnevnoj konferenciji, sajmu i forumu za umrežavanje prikazat će se primjena sustava prema nizu normi IEC 61850 višestrukih dobavljača u velikim razmjerima u naslijeđenim i u novim transformatorskim stanicama, između transformatorskih stanica i prema kontrolnom centru te među svim dijelovima infrastrukture distribuiranih energetske resursa (DER).

Tjedan će završiti seminarom koji će se održati nakon konferencije i na kojem će se istraživati problemi kibernetičke sigurnosti koji se moraju riješiti da bi se potaknuo brži razvoj sljedeće generacije sustava prema normama niza IEC 61850.

Jedan od predavača, stručnjak iz odbora IEC TC 57, Christoph Brunner, predstaviti će najnovije IEC norme u području automatizacije transformatorskih stanica na radionici o specifikacijama IEC 61850. Radionica će trajati cijeli dan 18. listopada.

Christoph Brunner sudjelovat će i u drugim konferencijama/događajima za umrežavanje tijekom tjedna. Jedan od predavača na seminaru o kibernetičkoj sigurnosti bit će Frances Cleveland, stručnjakinja iz odbora IEC TC 57. Ona će predstaviti novosti o nizu normi IEC 62351.

Za više informacija o predavačima i programu, posjetite: <https://www.smartgrid-forums.com/iec-61850-week-2021>

Izvor: <https://www.iec.ch/blog/all-you-wanted-know-about-iec-61850-standards-were-afraid-ask>
(priređila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

IEC-ov rad na suzbijanju e-otpada

Zbog opće rasprostranjenosti električnih i elektroničkih proizvoda raste količina e-otpada. Prema najnovijoj publikaciji *Global E-waste Monitor*, 2019. godine stvoreno je 53,6 milijuna tona električnog i elektroničkog otpada. Sadašnjom brzinom do 2030. godine ta bi brojka mogla iznositi 74,7 milijuna tona.

Cijena e-otpada za okoliš vrlo je visoka. Ako nije ispravno zbrinut, e-otpad otpušta toksične tvari koje mogu završiti u zraku, vodi i tlu. Christophe Garnier, predsjednik tehničkog odbora **IEC TC 111** koji izrađuje horizontalne norme za okoliš za električne i elektroničke proizvode, napominje: „E-otpad globalni je problem koji se tiče ne samo zemalja koje upotrebljavaju električnu i elektroničku opremu koja stvara otpad nego i, što je još važnije, zemalja koje prikupljaju e-otpad radi obrade na kraju životnog vijeka.”

Mnoge zemlje nametnule su proizvođačima obveze kojima se osigurava da se proizvodi, čim dosegnu kraj vijeka upotrebe, propisno recikliraju i zbrinu. Proširena odgovornost proizvođača znači da su oni odgovorni za proizvod kroz čitav njegov životni ciklus, uključujući preuzimanje otpadnih uređaja, recikliranje i konačno zbrinjavanje.

No, proširena odgovornost proizvođača još uvijek nije obvezna u svim dijelovima svijeta. Christian Dworak, voditelj IEC-ove radne skupine za e-otpad (**IEC TC 111 WG 18**), kaže da novija istraživanja pokazuju da se samo oko trećine e-otpada obrađuje službenim kanalima te propisno prati i zbrinjava. „Druge dvije trećine nestaju. Iako se pretpostavlja da se dio tog otpada ponovno upotrebljava ili reciklira, ne zna se koliko“, kaže Dworak.

Globalni pristup smanjenju e-otpada

IEC je u svibnju dogovorio novi projekt koji se bavi e-otpadom. Projekt će voditi Dworak, a radi se horizontalnoj normi koja bi trebala olakšati sustavno i održivo upravljanje e-otpadom. Njegovi su ciljevi, između ostalog, ponovnom upotrebom i oporabom smanjiti količinu e-otpada koja se šalje na odlagalište, spriječiti nepropisno odlaganje i postaviti ograničenja u pogledu preuzimanja pošiljki e-otpada za operatore koji se ne pridržavaju norme ili usporedivih zahtjeva.

„Ovaj novi projekt prvi je IEC-ov projekt koji se bavi upravljanjem e-otpadom na kraju životnog vijeka proizvoda. Raspravljamo o projektiranju i izvedbi proizvoda, ali još nikada nismo raspravljali o tome kako operativno postupati s proširenom odgovornošću proizvođača, ponovnom upotrebom i recikliranjem na svjetskoj razini“, kaže Dworak.

Prvi sastanak radne skupine IEC TC 111 WG 18 održat će se virtualno 20. rujna. Veliko je zanimanje za ovaj projekt i u tijeku su nastojanja da se osigura uključivanje sudionika iz svih dijelova svijeta. Dworak primjećuje: „E-otpad ne završava na nacionalnim ili regionalnim granicama. Nužan je međunarodni pristup obradi i pripremi za njegovu ponovnu upotrebu.“

Kako bi predložena norma uključila nacionalne zahtjeve, predsjednik odbora IEC TC 111 poziva zemlje koje još nemaju članove u tom odboru, ali se bave upravljanjem e-otpadom, da sudjeluju u projektu. „*Trebamo stručnjake iz cijelog svijeta koji nas mogu informirati o zahtjevima svojih nacionalnih propisa ili nacionalnoj praksi u pogledu upravljanja e-otpadom. Tako ćemo pridonijeti da buduća norma bude prihvaćena u njihovoj nacionalnoj industriji e-otpada*“, kaže Garnier.

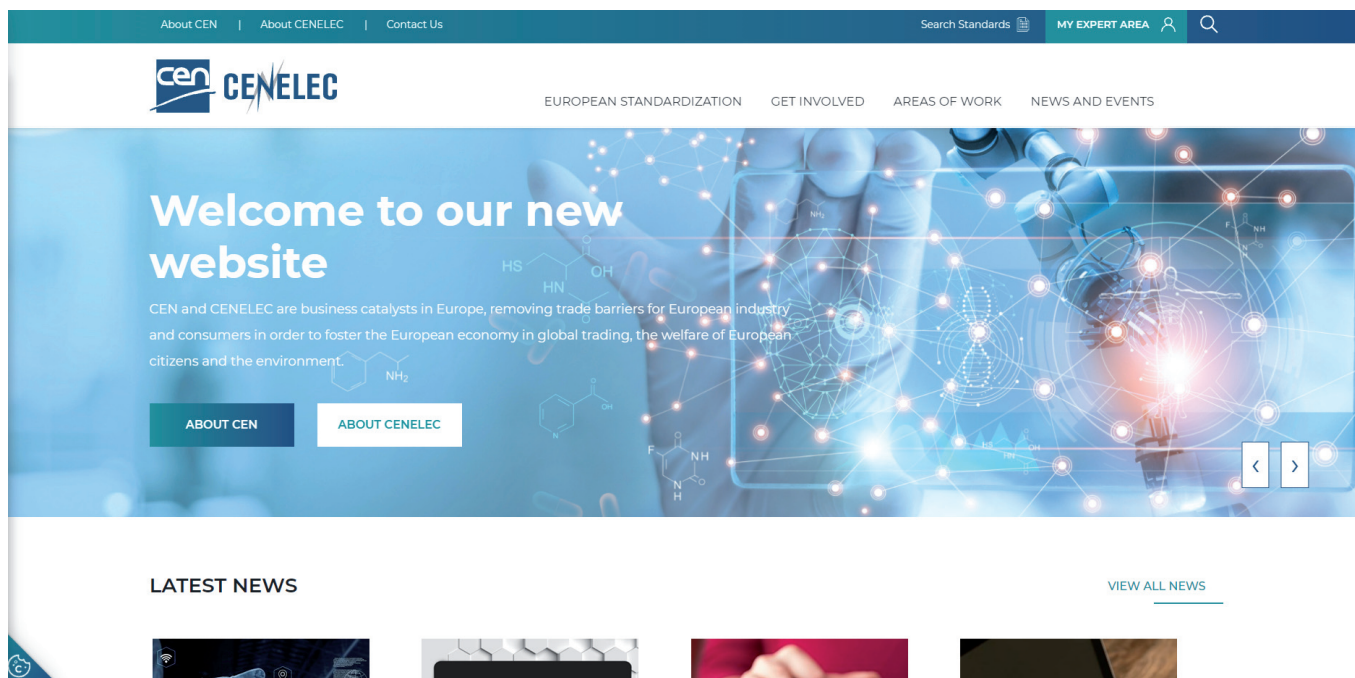
Izvor: <https://www.iec.ch/blog/iec-efforts- curb-e-waste>
(priredio: Ivo Andreis; prijevod: Tatjana Majić)

CEN i CENELEC imaju novu mrežnu stranicu

CEN (Europski odbor za normizaciju) i CENELEC (Europski odbor za elektrotehničku normizaciju) pokrenuli su novu mrežnu stranicu 1. rujna 2021.

Nova mrežna stranica, koja je rezultat višemjesečnoga predanog i napornog rada, dostupna je na www.cencenelec.eu (slika 1). Njezina je svrha ponuditi poboljšano korisničko iskustvo: obnovljen joj je izgled i olakšana navigacija, uz pregršt novih funkcija koje će upotrebu stranice učiniti efektivnijom, bez obzira otvara li je korisnik na stolnom računalu, mobilnom telefonu ili tabletu.

Osvježavanje CEN-ova i CENELEC-ova mrežnog nastupa dio je širih nastojanja u smjeru razvoja i prilagodbe europskoga normizacijskog sustava budućnosti. U okviru tih nastojanja, CEN i CENELEC nedavno su prihvatili svoju [Strategiju do 2030. godine](#), zajednički okvir kojim se će rukovoditi njihove aktivnosti u sljedećih deset godina.

Slika 1- Nova mrežna stranica CEN-a i CENELEC-a

Između ostalog, CEN i CENELEC sada će dionicima i općoj javnosti nuditi objedinjene i ciljane informacije o sektorima, novosti i najave događaja. Nadalje, uveden je segment posvećen stručnjacima, koji će im omogućiti centralizirani pristup svim CEN-ovim i CENELEC-ovim alatima i aplikacijama.

Objavljen je i videovodič o svim novim funkcijama i strukturi mrežne stranice, dostupan [ovdje](#).

Elena Santiago Cid, generalna direktorica CEN-a i CENELEC-a, primijetila je: „Nova mrežna stranica svjedoči o našoj trajnoj odlučnosti da naš rad bude pristupačan, transparentan i otvoren budućnosti. Sadržaje ćemo stalno nadograđivati kako bismo poboljšali digitalnu prisutnost CEN-a i CENELEC-a i pojačali našu online interakciju s dionicima i stručnjacima. Nadam se da ćete uživati u našoj novoj mrežnoj stranici i svemu što ona nudi!“

Poseban dio posvećen je malim i srednjim poduzećima (MSP), kao ključnim dionicima europske normizacije. Stranice posvećene malim i srednjim poduzećima (MSP) izmijenjene su i nadograđene na temelju materijala s bivše mrežne stranice (slika 2).

Među primjerima uspješne primjene nalaze se i dva iz Hrvatske. Novim su stranicama namijenjenim MSP-ima pridonijeli gospodin Stjepan Pavliša, direktor tvrtke PA-EL, koja je jedna od vodećih tvrtki u Hrvatskoj i regiji u području projektiranja, proizvodnje opreme, izvođenja i održavanja sustava katodne zaštite i gospodin Boris Smiljanić, direktor Centra za mjerenja u okolišu d.o.o., koja je jedna od vodećih tvrtki za neovisna ispitivanja i sprocjene elektromagnetskih polja u Hrvatskoj. Predstavnici ovih tvrtki dulji niz godina sudjeluju u procesima normizacije kao članovi više tehničkih odbora (HZN/TO) Hrvatskoga zavoda za norme (HZN-a).

Slika 2- Stranice posvećene malim i srednjim poduzećima (MSP)

Korisnici mogu pronaći iste, ali poboljšane alate i pakete informacija o tome kako se MSP-ovi mogu uključiti u normizaciju i zašto to trebaju učiniti:

- MSP i norme: sve što trebate znati o normama za svoje poslovanje, uključujući nacionalne korisničke službe za MSP ili spremišta pomoćnih resursa
- Skup aplikacija za MSP: svi alati za djelotvorno sudjelovanje u europskoj normizaciji, dostupni jednim klikom
- Alati za članove CEN-a i CENELEC-a: platforma za razmjenu znanja za nacionalna normizacijska tijela na kojoj se daju smjernice za podizanje svijesti, davanje informacija za MSP o normizaciji u Europi i promicanje njihova sudjelovanja u europskome normizacijskom sustavu
- Česta pitanja za MSP: osnovne informacije o normama, kako dodaju vrijednost vašem poslovanju i kako drugi MSP-ovi primjenjuju norme, sve na jednom mjestu

Dodani su i primjeri uspješne primjene normi raznih europskih MSP-a: <https://www.cencenelec.eu/get-involved/small-and-medium-enterprises-smes/smes-and-standards/success-stories-and-best-practices/>.

CEN i CENELEC

CEN (Europski odbor za normizaciju) i CENELEC (Europski odbor za elektrotehničku normizaciju) priznati su od strane Europske unije (EU) i Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) kao europske normizacijske organizacije zadužene za izradu normi na europskoj razini.

Članovi CEN-a i CENELEC-a nacionalna su normizacijska tijela i nacionalni elektrotehnički odbori 34 europske zemlje. Europske norme (EN) i ostali normativni dokumenti koje objavljuju CEN i CENELEC prihvaćeni su i priznati u svim tim zemljama. Europske norme pridonose povećanju sigurnosti, poboljšanju kvalitete, olakšavanju prekogranične trgovine i jačanju europskog jedinstvenog tržišta. CEN i CENELEC promiču međunarodno usklađivanje normi u okviru sporazuma o stručnoj suradnji s ISO-om (Međunarodnom organizacijom za normizaciju) i IEC-om (Međunarodnim elektrotehničkim povjerenstvom).

Mrežna stranica CEN-a i CENELEC-a: www.cencenelec.eu

Osoba za kontakt s medijima:

Giovanni Collot

Project Manager Policy & Partnerships

CEN-CENELEC Management Centre

Tel.: +32 474 98 21 17

E-pošta: gcollot@cencenelec.eu

Twitter: [@Standards4EU](https://twitter.com/Standards4EU)

Privedila: Danijela Novota Krajnović

CEN objavio nove smjernice o aplikacijama za zdravlje i wellness kako bi se lakše prepoznale najbolje

Od brojenja kalorija do praćenja bolesti COVID-19: na tržištu postoje tisuće aplikacija za zdravlje i wellness, a potražnja za njima i dalje raste. Međutim, mnoge od njih imaju pristup vrlo osjetljivim osobnim informacijama. Neke čak nude savjete koji nisu potkrijepljeni znanstvenim dokazima. Kako bi se mogla djelotvorno ocijeniti kvaliteta i pouzdanost tih aplikacija, objavljena je nova tehnička specifikacija.

CEN ISO/TS 82304-2 'Health software — Part 2: Health and wellness apps – Quality and reliability' objedinjuje i nadograđuje smjernice i zahtjeve koje su donijele brojne lokalne i nacionalne zdravstvene organizacije širom svijeta kako bi se osiguralo da su aplikacije sigurne, pouzdane i djelotvorne.

Smjernice, koje je Europska unija preporučila u europskom skupu alata za aplikacije za praćenje bolesti COVID 19 kojim se "izdvajaju kvalitativne i pouzdane zdravstvene aplikacije", daju skup specifikacija dogovoren na međunarodnoj razini za procjenu tih aplikacija pomoću metodologije bodovanja kojom im se dodjeljuje oznaka na temu 'semafora'. Na temelju te oznake korisnici i zdravstveni radnici mogu lako usporediti aplikacije.

Tehnička specifikacija pomoći će proizvođačima zdravstvenih aplikacija da ostvare njihov potencijal u suzbijanju kroničnih bolesti, izbjegavanju nezdravog načina života i pomoći starijoj populaciji. Predstavlja i koristan alat kojim se promiče primjena kvalitetnih zdravstvenih aplikacija u slučaju ograničenoga zdravstvenog proračuna i razlika u kvaliteti i pristupu zdravstvenim uslugama.

Specifikaciju CEN ISO/TS 82304-2 izradio je pod vodstvom CEN-a tehnički odbor ISO/TC 215, *Health informatics* u suradnji s tehničkim odborom IEC/TC 62, *Electrical equipment in medical practice*, a prihvatio ju je tehnički odbor CEN/TC 251, *Health informatics*, čije tajništvo vodi NEN, nizozemski nacionalni normizacijski odbor.

Izvor: <https://www.cencenelec.eu/news-and-events/news/2021/eninthespottlight/2021-08-30-cen-iso-ts-82304-2-guidelines-health-and-wellness-apps/>
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

ETSI objavio prvi izvještaj granske skupine o integraciji šifriranog prometa, kojom se krajnji korisnici štite od zlonamjernih napada

Sophia Antipolis, 1. rujna 2021.

ETSI-jeva Granska skupina za izradu specifikacija za šifrirani promet (ISG ETI) završila je početni dio rada utvrdivši probleme koji proizlaze iz sveprisutnog šifriranog prometa u komunikacijskim mrežama.

U svom prvom izvještaju, ETSI GR ETI 001, *Encrypted Traffic Integration (ETI); Problem Statement*, skupina ISG ETI utvrđuje utjecaj šifriranog prometa na dionike i uspoređuje njihove ciljeve. Iako šifriranje (enkripcija) obećava sigurnost, porast njezine upotrebe izlaže mreže i korisnike riziku.

Sve je češća primjena šifriranja kao zadanog pristupa povećanju sigurnosti komunikacija. Iako šifriranje često ima prednosti, njegova upotreba u mnogim scenarijima izlaže korisnike opasnosti zlonamjernih sadržaja: budući da su skriveni šifriranjem, operator mreže ne može ih prepoznati i ukloniti kako bi zaštitio krajnjeg korisnika. Primjena šifriranja s kraja na kraj (*end-to-end encryption*) može ograničiti sposobnost sustava upravljanja mrežom, sprječavanja prevara, kibernetičke sigurnosti i praćenja propisa da upravljaju podacima i obavijestima koji ulaze u mrežu, prolaze kroz nju i izlaze.

Šifriranje štiti promet kroz mrežu od neovlaštenog gledanja. Međutim, ne štiti krajnje točke komunikacije od napada i smanjuje sposobnost vatrozida da, zajedno s drugim sustavima upravljanja mrežom, uklone zlonamjerni promet. Ne pretjerujemo kada tvrdimo da porast modela sveprisutnog šifriranja (*pervasive encryption*) omogućuje da mnogi od najgorih elemenata društvenog i ljudskog ponašanja budu neopaženi jer pouzdane mreže (*trusted networks*) nisu sposobne zaštititi korisnike.

Uloga je skupine ETSI ISG ETI omogućiti da se poboljšaju svi pozitivni atributi sveprisutnog šifriranja, tj. da mreže uz njega mogu nesmetano funkcionirati. To zahtijeva temeljitije razumijevanje problema, kao što se vidi u izvještaju GR ETI 001.

„Sljedeći je korak razviti skup zahtjeva za upotrebu šifriranja koji će osigurati ravnotežu između nesmetanog rada mreže i sigurnosti korisnika. Analiza zahtjeva trebala bi biti završena do kraja 2021.“, dodaje Scott Cadzow, potpredsjednik skupine ETSI ISG ETI.

Preuzmite ETSI GR ETI 001 klikom na ovu poveznicu:

https://www.etsi.org/deliver/etsi_gr/ETI/001_099/001/01.01.01_60/gr_ETI001v010101p.pdf

(priredila: Alica Glavaš; prijevod: Tatjana Majić)